

8 Krásnych symbolov Vianoc

Viete, aké majú Vianoce symboly a prečo sa na tieto sviatky ľudia tešia? Ak nie, tak pár perličiek z histórie týchto krásnych sviatkov prezradíme. Vianoce doposiaľ uchovali svoje neopísateľné tajomné čaro, umocnené mnohými pradávnyymi zvykmi, prekrásnymi koledami či betlehenskými hrami.

1. symbol - Vianočný stromček

Vianoce bez vianočného stromčeka by vari ani neboli Vianocami. Legenda hovorí, že na nápad ozdobiť vianočný stromček prišiel v roku 573 írsky mních Kolumbán, ktorý chcel prilákať ľudí na svoje kázne. Keďže si všimol, že ľudia majú v úcte jedľu, ozdobil ju horiacimi fakľami v tvare kríža. A vtedy sa zrodila tradícia ... Prvýkrát sa ozdobené vianočné stromčeky objavili asi len pred 400 rokmi v Nemecku, kde pre nemeckých mešťanov a bohatú vrstvu predstavovali blahobyt. Chudobní ľudia ich nahradili vetvičkami, ktoré po domoch rozdávali vinšovníci. Ak sa dnes pozeráš na vianočný stromček u vás doma, nájdeš v ňom množstvo pestrofarebných žiaroviek, sladkostí, salóniek, krásnych sklenených ozdôb s hviezdičkami či guľami, mašľami či reťazami. Ale nebolo to tak vždy ...

Prvé vianočné stromčeky si ľudia zdobili tým, čo si vypestovali doma v záhrade, najčastejšie čerstvými či sušenými jabĺčkami, hruškami, alebo orechami. Neskôr sa začali používať aj perníky, papierové ozdoby, rôzne figúrky zo slamy či rôznych tráv či kukuričného šúpolia. Samozrejme, vyrobiť takéto ozdôbky nebolo jednoduché, chystali sa už mesiac pred sviatkami. Vianoce mali svoje čaro, pretože rodina bola po večeroch spolu, alebo sa ľudia stretávali pri driapaní peria a deti pritom vystrihovali ozdoby na stromček. Najnovším trendom zdobenia vianočných stromčekov je ich výzdoba v jednej farbe, napríklad v žltej, červenej či modrej. Dôležité je, že sa pri vianočnom stromčeku zide celá rodina.

2. symbol - Oplátky

Oplátky symbolizujú, že kresťania pristupujú k svätému prijímaniu. Keďže Vianoce sú kresťanským sviatkom, telo Ježiška predstavuje práve oplátka, ktorá sa je na Štedrý deň s medom a cesnakom. Dievčatám robili rodičia krížiky na čelo, aby boli krásne a deťom, aby poslúchali. Takže už teraz vieš, prečo vám mamička hovorí, aby ste boli dobré ako med. Cesnak bol považovaný za všeliak proti chorobám, hoci ti nemusí veľmi chutiť pre svoju prirodzenú arómu. Dokonca ho ľudia používali ako ochranu proti upírom či zlým duchom. Dnes sa už oplátky pečú len v niektorých rodinách, kde krásne rozvoniavajú, ale dostať ich kúpiť bežne v obchode. V 19. storočí však mali výsadu piecť vianočné oplátky len učitelia či organisti. Dva či tri dni pred Vianocami ich školopovinné deti roznášali do rodín. Oplátky sa formovali horúcimi kliešťami a začali sa piecť hneď po Lucii. Odovzdávanie oplátok sprevádzali vinšom. Napríklad takýmto - Vinšujem vám šťastný Štedrý večer, aby vám dal Pán Boh zdravia, šťastia, hojného Božského požehnania a po smrti kráľovstvo nebeské dosiahnuť.

3. symbol - Celodenný pôst

Ľudia dodržiavali celý Štedrý deň pôst až po Štedrú večeru, ktorá začínala, keď sa zotmelo. Cez deň sa jedlo málo, iba bezmäsité jedlá. Pôst sa dodržiaval až do chvíle, keď sa na nebi ukázala prvá hviezda, niekde až do polnoci. Kto tak urobil, mal veľkú nádej, že uvidí zlaté prasa. Kým deti chystali vianočný stromček – vyrábali ozdoby na stromček, či neskôr balili do salónkových bielych i farebných papierikov kockový cukor, rodičia piekli, varili a chystali rôzne dobroty. Cukrovinky, perníčky, medovníčky mali už napečené tri dni dopredu. Pred Štedrou večerou sa všetci okúpali, obliekli si svoje najlepšie šaty a sadli k stolu, ktorý bol poviazaný železnou reťazou na znak toho, aby rodina dodržala spolu a bola pevná ako reťaz v každom životnom okamihu. Počas štedrého dňa mohol prísť do domu ako prvý len chlap, nikdy nie žena Verilo sa, že chlap nosí do domu dobré správy.

4. symbol - Štedrá večera

Prenes sa o pár storočí dozadu a predstav si, že je Štedrý deň, práve na nebi vyšla prvá hviezda.. Všetci sedíte za sviatočne prestretým stolom, mama zaklope zvonku na dvere, v ruke drží košík ovocia s medom,

cesnak, jabĺčka, orechy, hrozno či oplátky. Pristúpi k stolu, položí naň košík s ovocím a nasledujú modlitby a požehnanie na čelo znakom kríža s cesnakom namočeným do medu. Potom sa hádžu orechy na všetky štyri svetové strany ako symbol, aby do domu prichádzali len samé dobré správy. Dobrá hospodárka nesmela zabudnúť ani na zvieratká, ktoré sa doma chovali, či to boli zajace, prasiatka, psík, všetci dostali zo všetkého jedla niečo.

Večera začína oplátkou s medom, orieškom a strúčikom cesnaku. Nasledujú modlitby a požehnanie na čelom znakom kríža s cesnakom namočeným do medu. Potom sa položí na slávnostne prestretý stôl vianočná polievka (rybacia, šošovicová, hubová alebo kapustová), po polievke sa je kapor či iná ryba. Dôležitá je úprava stola, pod každý tanier gazdiná položí kapriu šupinku a mincu, aby sa v dome držali peniaze.

Na Štedrý deň sa malo jesť mäso beznohé (ryba), na Kristovo narodenie dvojnohé (hydina) a na deň svätého Štefana štvornohé (napríklad mäso z prasiatka). Po Štedrej večeri nasledovala ďakovná modlitba a spievali sa kresťanské vianočné piesne. V ten večer nechýbali vinšovačky a stretnutia s blízkou rodinou. Samozrejme, výber jedál sa menil podľa regiónov a vierovyznania, základ štedrej večere bol však zvyčajne rovnaký – med, oplátky, cesnak, huby, kyslá kapusta či ryby.

5. symbol - Adventný veniec

Advent je slovo, ktoré nám v sebe nesie posolstvo tichého nádejného očakávania príchodu malého Ježiška. Kruhovým tvarom pripomína ľudskú súdržnosť a vzájomnú lásku. Adventný veniec je teda symbolom adventného obdobia, ktoré začína štyri týždne pred Vianocami. Tradícia adventných vencov začala v Nemecku r. 1838. Vtedy priniesol Johann Wichern koleso od voza opusteným sirotám v domove. Pôvodne malo slúžiť ako svietnik pri spoločnom stole. Drevené koleso však deti ozdobili vetvičkami jedličky aj farebnými stuhami a Johann na ňom zapálil prvú sviečku. V tom čase sa na ňom denne zapalovala nová sviečka, dnes sa na adventnom venci zapalujú štyri sviečky, každý týždeň pred Vianocami jedna. Keď na adventnom venci dohoria všetky sviece, nastal čas Vianoc.

6. symbol - Vianočná ruža

Krásne žiarivá červená „hviezda“ možno v čase Vianoc zdobí aj tvoju detskú izbu. Vianočná ruža pochádza zo Strednej Ameriky a v prírode kvitne po celý rok - a je známa aj pod menom Poinsettia. Tieto rastliny sú inak nazývané i "rastliny krátkych dní", pretože kvitnú iba vtedy, ak nie sú vystavené svetlu viac ako 12 hodín. V bytových podmienkach sa jej veľmi nedarí, ale ak ju odborne ošetríš, rozkvitne. Vianočné ruže neznášajú vlhkosť, preto by si ju nemal často zalievať. Kvet vydrží aj niekoľko mesiacov - nezriedka až do veľkonočných sviatkov. V čase Aztékov bola symbolom nového života pre bojovníkov, ktorí padli. Krík vianočnej ruže pochádza z Mexika, kde ho indiáni volali „vetom s listami pevnými sťa koža.“ Rozširovali ho brazílski misionári, ktorí ho vysádzali pri kostoloch.

7. symbol - Vianočný Betlehem

Betlehem alebo jasličky predstavujú zobrazenie svätej rodiny Jozefa, Márie a Ježiška. Stavali sa v kostoloch a neskôr aj v domácnostiach, dokonca oveľa skôr ako vianočné stromčeky. Živý betlehem vytvoril sv. František z Assisi, keď v r. 1223 v jaskyni v Grecciu v Taliansku zorganizoval vytvorenie živého betlehemu. Vytvoril drevenú konštrukciu, požičal si domáce zvieratá – osla a vola, našiel dobrovoľníkov, ktorí predstavovali Máriu a Jozefa. Dieťaťom bola bábka. Tento zvyk sa rozšíril po celom kresťanskom svete. Neskôr si ľudia do betlehemov pridávali postavy svojich blízkych. Po čase tento zvyk začal postupne upadať a dnes, keď sa prejdeš po obchod, opäť môžeš v nich objaviť papierový alebo drevený Betlehem.

8. symbol – Pieseň Tichá noc

Vianočná pieseň Tichá noc, svätá noc je nerozlučne spätá s Vianocami a jej melódia i slová sa nesú našimi príbytkami. Táto krásna svetoznáma rakúska pieseň, ktorú si už určite počul, vznikla v Rakúsku na Vianoce v roku 1818 a bola preložená už do viac ako 200 jazykov sveta.

Miestny učiteľ a organista kostola sv. Mikuláša Franz Gruber sa tesne pred Vianocami rozhodol skontrolovať organ a zistil, že si z neho urobili kostolné myši slávnosnú predvianočnú večeru. Poprosil teda o pomoc milovníka hudby, kaplána Josepha Mohra, aby mu k jeho básni skomponoval vhodnú melódiu. Keďže organ vypovedal službu, učiteľ sa rozhodol vziať si so sebou gitaru a po svätej omši vianočnú pieseň nacvičil s veriacimi. Ich vianočná pieseň sa stala svetoznámu a obľúbenou a začala sa rýchlo šíriť. V roku 1840 prekročila hranice Drážd'an, o ďalších 30 rokov dobyla Ameriku a presadila sa v ďalších krajinách sveta. Onedlho jej ľudia prisúdili dokonca titul „najkrajšej vianočnej piesne sveta.“ Dodnes je symbolom pokoja i lásky medzi ľuďmi a dotvára ozajstnú vianočnú náladu.

1. Tichá noc, svätá noc

všetko spí, všetko sní
sám len nebeský svätý bdie pán
stráži dieťaťko, nebeský dar
zlatý Ježiško spí, sní
nebeský ticho spí, sní.

2. Tichá noc, svätá noc

anjeli zleteli
najprv pastierom podali zvesť
ktorá svetom dnes dáva sa niest'
Kristus Spasiteľ je tu
tešiteľ sveta je tu.

(Použitie informácie z internetu)